

TA'LIM SIFATINI ASOSIY MAZMUNI

Mirkomilova Bahor Maxmudovna
Forish tuman kasb- hunar maktabi
ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Aannotatsiya: ushbu maqoladata ta'lim sifatining mazmuni, uning rivojlanishi, amalga oshirilayotgan islohotlar, ta'lim sifati rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar, jahon ta'lim sifati darajalari xususidagi fikrlar yoritilgan

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, ta'lim sifati, omillar, rivojlanish, tendensiya, texnologiya, PISA, PIRLS, TIMSS, EGMA, EGRA, EQAO.

Аннотация: В данной статье освещается содержание качества образования, его развитие, проводимые реформы, факторы, влияющие на развитие качества образования, мировые уровни качества образования

Ключевые слова: Качество образования, качество образования, факторы, развитие, тенденции, технологии, PISA, PIRLS, TIMSS, EGMA, EGRA, EQAO.

Aannotation: this article covers the content of educational quality, its development, reforms carried out, factors affecting the development of educational quality, points on the level of World educational quality

Keywords: quality of education, quality of Education, factors, Development, Trend, technology, PISA, PIRLS, TIMSS, EGMA, EGRA, EQAO.

KIRISH

Ming yillik davlatchilik tarixiga ega bo'lgan ona zaminimizning har bir davrida jamiyat taraqqiyoti bilim va ma'rifat bilan bog'langanligi buyuk allomalarimizning qoldirgan ilmiy-ma'rifiy merosi orqali barchamizga ma'lum. Ayniqsa, islohotlarni jamiyatimizning salmoqli qatlami bo'lgan yoshlarning orzu-intilishlari, ta'lim-tarbiyasi, kelajagi hamda global texnologik jarayonlarni hisobga olgan holda ta'lim tizimida o'tkazilayotganligi albatta vaqti kelib kutilgan samarani beradi. O'tgan yilning 29-dekabr kuni mamlakatimiz rahbari ta'lim sohasi mutasaddilari hamda faol o'qituvchilar bilan muloqot o'tkazib, bugungi globallashuv davrida ertangi kunimiz egalari bo'lgan barkamol avlodni voyaga yetkazishda ta'limning o'rni va ahamiyati naqadar yuksak ekanligi ta'kidlab o'tildi. Shuningdek, davlatimiz rahbarining tegishli Farmoni bilan tasdiqlangan Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida o'qitish metodikasini takomillashtirish kabi muhim vazifalar belgilangan edi. Shunga muvofiq, o'tgan uch yil davomida darsliklarni yangilash bo'yicha bir qator samarali ishlar olib borildi. Maxsus ishchi guruh tomonidan ilg'or xorijiy metodikalar asosida 1-4-sinf kitoblari yangidan tayyorlandi. Mazkur darsliklarning XXI asr kishisi uchun eng zarur bo'lgan "4K" ko'nikmasi bo'yicha

ishlab chiqilgan (kritik fikrlash, kreativlik, kollaboratsiya, kommunikatsiya)ligi tahsinga sazovordir.

Mazkur ko'nikmalar o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv, jamoada ishlash va muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ishlab chiqilgan mazkur darsliklarning o'ziga xos jihatlari shundan iboratki, ularni tayyorlashda PISA, PIRLS, TIMSS, EGMA, EGRA kabi xalqaro dasturlardagi namunaviy vazifalar asos qilib olingan. Darslik bilan birga mashg'ulot daftarlari, o'qituvchilar uchun metodik qo'llanmalar ham chop etilgan.

Shuningdek, bu tizimga Estudy elektron ta'lim platformasi integratsiya qilingan. Undan o'quvchilar dars paytida ham, darsdan bo'sh vaqtda ham foydalanishlari mumkin. Bu esa ularning o'z bilimlarini yanada mustahkamlashga imkon yaratadi. Shu bilan birga, uchrashuvda yaratilgan mazkur darsliklarni farzandlarimizga yetkazuvchi shaxs, albatta muallim ekanligi, shu bois muallimning obro'sini ko'tarish haqida takror-takror fikr yuritilganligi bejiz emas. Prezidentimizning Oliy Majlisga va xalqimizga qilgan Murojaatnomasida maktablarda darslar mavjud 22 ta fan bo'yicha olib borilayotganligi, bundan buyog'iga esa yoshlarga kreativ sohalarda dars berish lozimligi aytib o'tildi. Tizimni isloh qilish barobarida fanlarni ham, dars soatlarini ham ko'rib chiqishimiz kerakligi ta'kidlandi. Ta'kidlash joizki, mamlakatimiz ta'lim tizimida, jumladan, oliy ta'limda amalga oshirilgan islohotlar natijasida yuz bergan o'zgarishlar ijtimoiy-siyosiy, huquqiy, iqtisodiy va ma'naviy jihatdan katta tarixiy ahamiyatga ega bo'ldi. Bu borada qator me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Yana bir jihat, bugun ta'lim sifatini o'quvchining o'zi talab etmoqda.

ASOSIY QISM

Xalqaro standartlashtirish tashkiloti (ISO) turli xil milliy standartlar tashkilotlari vakillaridan tashkil topgan xalqaro standartlarni belgilovchi tashkilotdir. Ushbu tashkilot "Sifat – bu ob'ektning belgilangan va kutilgan ehtiyojlarni qondirish qobiliyati bilan bog'liq bo'lgan xususiyatlar to'plamidir", deya sifatga ta'rif berdi.

Sifat ko'rsatkichlariga erishish menejmentga bog'liq bo'lib, ularning qadriyatleri, murakkabligi va kombinatsiyasini ta'minlaydi. Sifat nafaqat faoliyat natijasi sifatida, balki unga ichki potentsial va tashqi sharoitlar shaklida erishish imkoniyati, shuningdek, xususiyatlarni shakllantirish jarayoni sifatida qaraladi.

Ta'lim, inson faoliyatining har qanday jarayoni yoki natijasi kabi, ma'lum bir sifatga ega. Kontseptual jihatdan eng to'g'risi ta'lim sifatining quyidagi ta'rifidir.

Ta'lim sifati – bu kompetentsiya va kasbiy ongni izchil va amaliy jihatdan samarali shakllantirishni belgilovchi o'quv jarayonining xususiyatlari majmuidir. Bu yerda xususiyatlarning uchta guruhini ajratib ko'rsatish mumkin: ta'lim maqsadiga erishish potentsialining sifati, kasbiylikni shakllantirish jarayonining sifati va ta'lim natijasining sifati.

Ta'lim sifatini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillarning tarkibi va tizimi. Ta'lim sifatining asosiy parametrlari sifatni shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar

majmuini hamda bu omillar ta'sirining o'lchovi va xususiyatlarini, ularning bir-biri bilan o'zaro ta'sirini aks ettiradi.

Ta'lim sifatining asosiy omillari ta'lim maqsadi va salohiyatidir. Birinchisi, nafaqat bugungi ta'lim ehtiyojlarini, balki ertangi kunni ham qondiradigan qaysi ta'lim variantini ideal deb hisoblash mumkinligi haqidagi jamoatchilik fikrini aks ettiradi. Maqsad, ta'lim ehtiyojlarining rivojlanish tendentsiyasini aks ettiradi va butun ta'lim tizimiga kiradi, nafaqat davlat siyosatida, balki ta'lim jarayonining har bir ishtirokchisining xatti-harakatlarida ham namoyon bo'ladi.

Ikkinchi omil - ta'lim salohiyati - resurslar va ob'ektiv sharoitlar nuqtai nazaridan maqsadga erishish imkoniyatlarini tavsiflaydi.

Bu omillar ma'lum bir ta'lim tashkilotiga nisbatan tashqi va ichkidir. Maqsad, potentsial, umumiy ta'lim uchun, har bir tashkilot uchun ham alohida mavjud. Ammo ta'lim sifatini shakllantirishning boshqa omillarini shartli ravishda ikki guruhga bo'lish mumkin - tashqi va ichki.

Birinchisiga ta'limni davlat boshqaruvi (Ta'lim va fan vazirligi faoliyati), ta'limni tashkiliy-huquqiy ta'minlash ("Ta'lim to'g'risida"gi qonun, Davlat ta'lim standartlari va boshqalar), ta'limni moliyalashtirish tizimi, ta'lim ehtiyojlarining namoyon bo'lishi va ta'lim, ta'lim sifati haqidagi jamoatchilik fikri kiradi.

Ikkinchi guruh omillari - ichki - o'qituvchilar va talabalar tarkibi, o'quv jarayonini moddiy-texnik ta'minoti, axborot-metodik ta'minlash, ta'lim texnologiyasi va o'quv ishlarini o'z ichiga oladi. Sifatni boshqarishning ixtisoslashtirilgan tizimi (agar mavjud bo'lsa) va ta'lim dasturi alohida rol o'ynaydi. Oxir oqibat, bu omillar ta'lim sifatini ham tizim sifatida, ham uni olish va ta'minlash jarayoni sifatida, shuningdek, ta'lim natijasi sifatini belgilaydi. Bundan tashqari, barcha omillar o'z xususiyatlariga ega, ularning har birining sifati haqida alohida aytish mumkin. Ta'lim sifatini boshqarish nafaqat uning ma'lum darajasiga erishish, balki uning o'zgarishining ijobiy dinamikasini ta'minlashdir.

Jahon tajribasida a'lim sifati va mas'uliyati idorasi (EQAO) Kanadadagi Ontario hukumatining agentligidir. U 1995-yilning fevral oyida Qirollik Ta'lim komissiyasi tomonidan berilgan tavsiyalarga javoban 1996-yilda tashkil etilgan.

EQAO Kengashdagi gubernator leytenanti tomonidan tayinlangan Direktorlar kengashi tomonidan boshqariladi. Kameron Montgomeri 2019-yil fevralidan beri boshqaruv kengashi raisi hisoblanadi[1]. EQAO ning yillik byudjeti taxminan 33 million CDN ni tashkil qiladi. EQAO testlari talabaning qobiliyatini o'lchash uchun mo'ljallangan:

Turli xil matnlarda o'qiganlarini tushunib oling;

O'z fikrlarini yozma ravishda tegishli grammatika, imlo va tinish belgilaridan foydalangan holda ifodalash;

Muammolarni hal qilish uchun tegishli matematik ko'nikmalardan foydalanish.

EQAO va sinf sinovlari.

Shuni ta'kidlash kerakki, EQAO testlari oddiy sinf sinovlariga qaraganda boshqacha maqsad va niyatlarga ega. Bu testlar bir xil emas, lekin EQAO test natijalarini sinf natijalari bilan bir qatorda ko'rib chiqsak, ular o'quvchilarning umumiy o'rganishi haqidagi rasmni taqdim etishi mumkin.

Sinf testlari:

talabalar aniq ma'lumotlarni qanchalik yaxshi o'rganganligini o'lchash;

o'qituvchilar o'qitish strategiyalarini o'zgartirish uchun foydalanishi mumkin bo'lgan tezkor natijalarni ta'minlash;

subyektiv komponentlarga ega bo'lishi mumkin, o'qituvchining har bir talaba haqidagi bilimiga asoslanadi

maktab, kengash yoki viloyat bo'yicha taqqoslab bo'lmaydigan natijalarni taqdim etish

EQAO testlari:

o'quvchilarning umumiy bilim va ko'nikmalarini viloyat standartiga nisbatan o'lchash;

o'quvchilar ta'limining asosiy bosqichlarida berish;

izchil va obyektiv tarzda boshqariladi, baholanadi va hisobot qilinadi

yildan yilga maktab, kengash va viloyat bo'yicha taqqoslanadigan natijalarni taqdim etish

XULOSA

Ma'lumki, iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohani jadal rivojlantirish, ilmiy-intellektual hamda moliyaviy resurslarni to'liq safarbar etgan holda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish, istiqbolda ilm-fanni muntazam isloh qilib borishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ilmiy infratuzilmani modernizatsiya qilish ishlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish ahamiyatli masalalardan sanaladi. Darhaqiqat, yoshlarni bilim va malakali etib tarbiyalash, jahon taraqqiyotiga mos mutaxassislar tayyorlash maqsadida ta'lim tizimi izchil rivojlantirilmoqda. Qolaversa, ulug' ajdodlarimizning ilm-fan sohasidagi buyuk kashfiyotlari va insoniyat tafakkuri rivojiga qo'shgan ulkan hissasi umumjahon miqyosida e'tirof etilgan. Ana shunday qutlug' an'analarni davom ettirib, yurtimizda ularga munosib farzandlarni tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi. Bugungi kunda universitet va institutlarning ta'lim berish faoliyati yanada takomillashtirilib, xalqimizning asrlar davomida shakllangan ilm sari intilish fazilati yana bir bor namoyon bo'lmoqda. Yoshlarimiz sog'lom hamda go'zal turmush kechirish, egallagan kasbi bo'yicha doimiy ish o'rniga ega bo'lish, mas'uliyatni o'z zimmasiga olish, insoniy qadr-qimmatini kamsitishga yo'l qo'ymaslik, qisqacha aytganda, komillikka erishish uchun harakat qilyapti va bu jarayonda ta'lim olishni eng asosiy shart sifatida ko'rmoqda. Biroq, shunday bo'lsa-da, ta'lim sifatini yaxshilash, o'quv ishlarini bozor ehtiyojlari hamda xalqaro standartlar talablaridan kelib chiqib tashkil etish masalasida sezilarli o'zgarishlar

ko'zga tashlanmayapdi. Shu bois davlatimiz rahbari ta'lim sifatini oshirish – Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakka-yu yagona to'g'ri yo'li ekani borasida so'z yuritar ekan, so'nggi yillarda oliy ta'lim muassasalari 2,5 barobar ko'payib, 198 taga yetdi, qamrov darajasi 9 foizdan 38 foizga oshganiga alohida e'tibor qaratdi: Biz bu raqamlarni yanada ko'paytirishni maqsad qilganmiz. Lekin, ta'lim sifati nima bo'ladi, degan savol hammamizni o'ylantirishi kerak. Zero bularning barchasi oliy ta'limga bo'lgan yondashuvni o'zgartirib, uning sifati hamda darajasini ko'tarishga xizmat qilishi aniq.

ADABIYOTLAR

1. G.M.Anorqulova “Ta’lim texnologiyalari“-Toshkent:“Innovatsiya– Ziyo” 2021-yil.
2. Г.Н.Сериков Управление образованием: системная интеграция – Челябинск: Изд-во Челяб. пед. ин-та, 2008.
3. „EQAO Test Results - 2018“. EQAO. 13-dekabr 2020-yilda asl nusxadan arxivlandi.
4. Mu, M., & Childs, R. (2005). What parents know and believe about large-scale assessments. Canadian Journal of Educational Administration and Policy, 1(37), 1-24.
5. Volante, L. (2007). Educational quality and accountability in Ontario: Past, present, and future. Canadian Journal of Educational Administration and Policy, 1(58), 1-21.
6. Todd Rogers. (2013). What is the quality of EQAO assessments? Excellent!. Toronto: Education Quality and Accountability Office.
7. <https://uza.uz/oz>
8. <http://www.eqao.com/>